

Kangasala

OKSALLA YLIMMÄLLÄ

Perusopetuksen ohjaussuunnitelma

Sisällys

1.	Kangasalan kaupungin perusopetuksen ohjaussuunnitelma.....	3
2.	Ohjaussuunnitelman tarkoitus	3
3.	Ohjauksen järjestämisen rakenteet ja toimintatavat	3
3.1.	Mitä on hyvä ohjaus	3
3.2.	Ohjauksen järjestäminen koulussa	4
4.	Ohjaus perusopetuksen aikana	5
4.1.	Siirtyminen esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle.....	5
4.2.	Vuosiluokat 1-2.....	7
4.3.	Vuosiluokat 3-6.....	8
4.4.	Siirtyminen kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle	9
4.5.	Vuosiluokat 7-9.....	10
4.6.	Siirtyminen yhdeksänneltä luokalta toisen asteen oppilaitoksiin	10
4.7.	Ohjauksen vastuunjako ja ohjausmuotoja	11
4.8.	Ohjausmuodot.....	14
	Henkilökohtainen ohjaus	14
	Luokkamuotoinen oppilaanohjaus	14
	Pienryhmäohjaus	14
4.9.	Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus	14
4.10.	Kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa	15
4.11.	Työelämäyhteistyö ja työelämään tutustumisen järjestelyt	15
5.	Ohjauksen arviointi	15

1. Kangasalan kaupungin perusopetuksen ohjaussuunnitelma

Ohjaus on asettumassa suomalaiseen koulumaailmaan yhä tukevammin. Oppiminen ymmärretään yksisuuntaisen tiedon kaatamisen sijasta kahden suuntaisena vuorovaikutteisena oppimisprosessina. Opettamisesta on tullut oppimisen ohjaamista. Ymmärrämme, että vaikka luokan oppilaat ovat samaa ikäluokkaa, ovat jokaisen lähtökohdat oppijoina ja ryhmän jäsenenä erilaiset. Voidaksemme tehdä vaikuttavaa opetus- ja kasvatustyötä on asetettava ohjaukselliseen asemaan oppilaisiin nähden. Opettajan tärkeimmäksi työvälineeksi oman äänen sijasta ovatkin tulleet korvat. Kangasalla ohjaus nähdään kaiken toiminnan läpäisevänä kaikkien yhteisenä työnä. Alkuopetuksesta lähtien tehtävää työn hedelmää korjataan perusopetuksen osalta nuoren hakeutuessa jatko-opintoihin - nuoren, joka omaa kyvyn oppia ja on tietoinen vahvuuksistaan ja kiinnostuksen kohteistaan. Oppilaanohjaus perusopetuksen aikana on syytä mieltää kaikkien työtä ja jokaista oppiainetta ja työnkuvaa koskevaksi. Yläkouluissa on oppilaanohjauksen lehtoreita, joiden työn keskiössä ovat opetussuunnitelmassa kirjatut ohjauksen teemat. Työ painottuu kuitenkin vahvasti perusopetuksen loppuun ura- ja jatko-opintoihin ohjaukseen. Tässä ohjaussuunnitelmassa käytetäänkin ohjauksen käsitettä. Tällä välitetään ohjauksen näkemistä vain oppilaanohjaajien tehtävänä erillisenä toimintona.

Tämä ohjaussuunnitelma on päivitetty syksyllä 2024.

2. Ohjaussuunnitelman tarkoitus

Opetussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen tavoitteet ja sisällöt eri luokka-asteilla. Opetussuunnitelmaa täydentää koulun ohjaussuunnitelma, joka tulee käydä läpi lukuvuoden alussa. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan:

- oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet ja toimintatavat
- oppilaanohjauksen työn- ja vastuunjako
- oppilaanohjauksen monialaiset verkostot
- kodin ja koulun ohjausyhteistyö
- koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt
- tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen toteuttamisen periaatteet
- jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin

Tämä ohjaussuunnitelma on kaikkia Kangasalan kaupungin peruskouluja koskeva yleinen suunnitelma. Jokainen koulu tarkentaa ohjaussuunnitelmaa koulukohtaiseksi lukuvuosisuunnitelmassaan.

3. Ohjauksen järjestämisen rakenteet ja toimintatavat

3.1. Mitä on hyvä ohjaus

Vaativalla kukaan lapsi ei opi asioita, vaan sillä, että autetaan ja ohjataan, annetaan aikaa oppia, hyväksytään keskeneräisyys. Onnistuneen vuorovaikutuksen luominen on aina aikuisen vastuulla. (Kirsi Saukkola)

Ohjaus on kaikkien koulussa työskentelevien jatkuvaa, vuorovaikutteista ja tavoitteellista työtä oppilaan oppimisen, kasvun ja kehityksen tueksi. Ohjauksella edistetään opiskelunvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan lasta ja nuorta elämään, koulutukseen ja uranvalintoihin liittyvissä päätöksissä. Ohjauksen tarkoituksena on lisätä oppilaan ja opiskelijan itsetuntemusta niin, että hän tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa. Ohjaus on aina sovittava oppilaan lähtökohtiin, tarpeisiin, tavoitteisiin, harrastuksiin, kiinnostuksen kohteisiin, osaamisalueisiin ja elämäntilanteeseen.

Opetushallitus on laatinut hyvän ohjauksen kriteerit ja jaotellut nämä teemoittain. Nämä teemat ovat

- Hyvä ohjaus on oppijan kokonaistilanteen tukena
- Hyvä ohjaus on oppijälähtöistä ja vuorovaikutteista
- Hyvä ohjaus on saavutettavaa ja monikanavaista
- Hyvä ohjaus on monialaista yhteistyötä
- Hyvä ohjaus on yhdenvertaista, tasa-arvoista ja eettisesti kestävää
- Hyvä ohjaus tukee laajennettua oppivelvollisuutta ja siirtymävaiheen yhteistyötä
- Hyvä ohjaus tukee urasuunnittelutaitojen kehittymistä
- Hyvä ohjaus edistää vaikuttavaa työelämäyhteistyötä

Hyvän ohjauksen kriteerit: [Hyvän ohjauksen kriteerit \(OPH\)](#)

3.2. Ohjauksen järjestäminen koulussa

Alakoulussa ohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Ohjaus läpäisee kaikki oppiaineet ja koulutyön. Ohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden lapsen kanssa työskentelevien kanssa. Ohjauksen painopisteet on määritetty opetussuunnitelmassa luokille 1-2 sekä 3-6. Luokanopettajan vuorovaikutus huoltajien kanssa on tärkeä osa ohjauksellista yhteistyötä alaluokilla. Huoltajien kanssa keskustellaan ohjaukselliset asiat jotta koulu ja koti ohjaavat oppilasta saman suuntaisesti.

Yläkoulussa päävastuu urasuunnittelutaitojen ja jatko-opintoihin ohjaamisesta on oppilaanohjaajalla. **Oppimaan oppiminen ja opiskelujen ohjaaminen sekä kasvuun ja kehittymiseen liittyvä ohjaus on kaikkien oppilaan kanssa työskentelevien yhteistä työtä.** Aineenopettajat osallistuvat ohjaustyöhön oman oppiaineensa myötä. Luokanvalvoja on oman luokkansa lähiohjaaja ja vastaavat yhteistyöstä kodin kanssa. Yläkoulussa ohjauksen toimintatapoja ovat mm. oppitunnit, pienryhmäohjaus ja henkilökohtainen ohjaus sekä erilaiset työelämään tutustumisen tavat ja tutustumisvierailut.

4. Ohjaus perusopetuksen aikana

4.1. Siirtyminen esiopetuksesta ensimmäiselle luokalle

Kuukausi	Tapahtuma	Osallistujat	Lomakkeet	Muuta
ELOKUU- LOKAKUU	Ryhmäkohtaiset vanhempainillat, esi- ja alkuopetus	Henkilöstö ja huoltajat		
	Palaute opetuksesta esiopetukseen/ esiopetuksesta varhaiskasvatukseen (yleisellä tasolla)	<u>Opettajat (koollekutsuja)</u> opetuksen palaute <u>Varhaiskasvatuksen opettajat</u> esiopetuksen palaute		
	Alueellinen nivelyryhmä	<u>Rehtori, varhaiskasvatusyksikön johtajat, erityisopettajat, terveydenhoitajat, ip-toiminta, muut alueen yhteistyökumppanit</u>	Muistio	
MARRASKU- U- TAMMIKUU	Esiopetukseen ilmoittautuminen Kouluun ilmoittautuminen	Huoltajat		
	OHR/ vaka eo ja eo koulu Resurssien tarpeen kartoitus	<u>Rehtori</u> <u>Esiopetusyksikön johtaja</u> Varhaiskasvatusyksikön johtajat Varhaiskasvatuksen erityisopettaja Koulun erityisopettaja Terveydenhoitaja	Muistio	
HELMIKUU- MAALISKUU	Yksilölliset arvioinnit tarvittaessa	Koulupsykologi PENE-psykologi Esiopetuksen opettajat Varhaiskasvatuksen erityisopettaja Huoltajat	Lapsen oppimissuunnitelma, tehostetun/ erityisen tuen suunnitelma (Wilma) pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys	Anomus opetuksen poikkeuksellisesta aloittamisesta, huoltajat tekevät 30.4. mennessä johtavalle erityisopettajalle
	Alueellinen nivelyryhmä	<u>Rehtori, varhaiskasvatus yksikön johtaja, erityisopettajat, terveydenhoitajat, ip-toiminta, muut alueen yhteistyökumppanit</u>	Muistio	
	OHR/vaka eo ja eo koulu Esiopetusryhmien ja opetusryhmien muodostaminen	<u>Rehtori</u> <u>Esiopetusyksikön johtaja</u> Varhaiskasvatusyksikön johtajat Koulun erityisopettaja Varhaiskasvatuksen erityisopettaja		

MAALISKUU- HUHTIKUU	OHR / eo ja koulu Tiedonsiirto, tuki	Rehtori Varhaiskasvatusyksikön johtaja tarvittaessa koulun erityisopettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja Tarvittaessa muut asiantuntijat	Muistio	Tiedotus huoltajille etukäteen
HUHTIKUU- TOUKOKUU	Esiopetuksen/koulun aloittamisesta tiedottaminen	<u>Esiopetusyksikön johtaja ja rehtori</u>	Esiopetus- yksikkö- /koulukohtai- set esitteet Muu tiedonanto	
	Esiopetukseen/kouluun tutustuminen	<u>Esiopetusyksikön johtaja ja rehtori</u> Tulevat esioppilaat Tulevat 1. lk:n oppilaat Esiopetuksen henkilöstö ja koulun opettajat		
	Seuraavan lukuvuoden esioppilaiden huoltajille vanhempainilta	Huoltajat <u>Esiopetusyksikön johtaja</u> Esiopetuksen opettajat Varhaiskasvatuksen erityisopettaja		
	Seuraavan lukuvuoden 1. lk:n oppilaiden huoltajille koulun vanhempainilta	Huoltajat <u>Rehtori</u> Koulun erityisopettaja Terveystenhoitaja Opettajat		
	Tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esiopetukseen	Lapsen nykyinen varhaiskasvatuksen opettaja Tuleva esiopetuksen opettaja Huoltaja mukana tuen tiedon siirrossa tarvittaessa Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tarvittaessa	Lapsen esiopetuksen oppimissuunn- itelma Opinpolku varhaiskasva- tuksesta esiopetukseen (osa 1) Päikky	
	Tiedonsiirto esiopetuksesta alkuopetukseen	Esiopetuksen opettaja Tuleva 1.lk:n opettaja Huoltaja mukana tuen tiedonsiirrossa tarvittaessa Koulun erityisopettaja tarvittaessa	Lapsen oppimissuunn- itelma (osa 3) esiopetuk- sesta alkuopetuk- seen, Wilma	
	Tiedonsiirto ip-toimintaan Tuen resurssointi	Ip-toiminnan koordinaattori Varhaiskasvatuksen erityisopettaja		Huoltajilta lupa tiedon- siirtoon, kirjattu lapsen oppimis- suunnitel- maan
SYYSKUU – HUHTIKUU	Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ja pedagogiset arviot ja selvitykset	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen opettaja Huoltaja Rehtori/Esiopetusyksikön johtaja Asiantuntijat/lausunnon antajat (PT; psykologi jne)	Wilman lomakkeet Vakan lomakkeet	

	Tehostetun/ erityisen tuen oppilaskohtaiset palaverit	Johtava erityisopettaja Varhaiskasvatuksen ja koulun erityisopettajat Esiopetuksen opettajat Huoltajat Muut asiantuntijat	Wilman lomakkeet Vakan lomakkeet	
Jatkuva yhteistyö	Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyö Lasten vierailut esiopetukseen Yhteisten tilojen käyttö Yhteisiä toiminta- ja leikkituokioita Yhteiset tapahtumat vaka- -eo	Varhaiskasvatustyöryhmän ja esiopetusryhmän johtajat Rehtorit Kasvatuksen ja opetuksen henkilöstö	Alueellinen vuosisuunnitelma yhteistyölle (lomakepohja)	
	Joustava esi- ja alkuopetus Joustavan esi- ja alkuopetuksen käsikirjan mukainen toiminta			
			Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	
			Kasvatus- ja opetushenkilöstön työ	
			Yksikön johto ja/tai oppilas- huoltoryhmä	
			Alueellinen niveltöryhmä	

4.2. Vuosiluokat 1-2

Ohjauksen sisällöt ja tehtävänjako

OHJAUKSEN AIHE (ops 2014)	VASTUUHENKILÖT	AJANKOHTA
Ohjausta koulutyöhön sekä omista tehtävistä ja tavaroista huolehtimiseen	esikoulunopettaja varhaiskasvatuksen erityisopettaja 1. lk opettaja/erityisopettaja terveydenhoitaja	Oksa, vuosiluokat 1-2
Ohjausta opiskelunvalmiuksien ja -taitojen kehittämiseksi	luokanopettaja erityisopettaja/erityisluokanopettaja koulunkäynninohjaaja	Oksa, vuosiluokat 1-2
Ohjausta tavoitteiden asettamisessa siten, että kannustavan ja ohjaavan palautteen avulla syntyy myönteistä kuvaa itsestä oppijana	luokanopettaja erityisopettaja/erityisluokanopettaja koulunkäynninohjaaja koulupsykologi	Oksa, vuosiluokat 1-2

Ohjausta ryhmässä toimimisessa ja vuorovaikutustaidoissa	luokanopettaja erityisopettaja/erityisluokanopettaja koulunkäynninohjaaja koulupsykologi kuraattori	Oksa, vuosiluokat 1-2 ja 3-6
Ohjausta kodin ja koulun yhteistyön muodostumiseksi koulun alusta lähtien	luokanopettaja rehtori erityisopettaja/erityisluokanopettaja koulunkäynninohjaaja	Oksa, vuosiluokat 1-2
Ohjausta tutustumaan lähipiiriin ammatteihin ja koulussa työskentelevien tehtäviin	koko koulun henkilökunta huoltajat	Oksa, vuosiluokat 1-2

4.3. Vuosiluokat 3-6

Ohjauksen sisällöt ja tehtävänjako

OHJAUKSEN AIHE (ops 2014)	VASTUUHENKILÖT	AJANKOHTA
Ohjausta ryhmässä toimimisessa ja vuorovaikutustaidoissa	luokanopettaja erityisopettaja/erityisluokanopettaja koulunkäynninohjaaja psykologi kuraattori	Oksa, vuosiluokat 1-2 ja 3-6
Ohjausta opiskelustrategioiden tunnistamisessa ja kehittämisessä	Luokanopettaja	vuosiluokat 3-6
Ohjataan kykyä asettaa tavoitteita ja arvioida niiden saavuttamista	luokanopettaja	vuosiluokat 3-6
Ohjausta myönteisen käsityksen vahvistumista itsestä oppijana	luokanopettaja terveydenhoitaja	vuosiluokat 3-6
Ohjataan tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä ja löytämään itselle näihin sopivat opiskelumenetelmät	luokanopettaja aineenopettaja erityisopettaja/erityisluokanopettaja	vuosiluokat 3-6

Ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia, että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja	luokanopettaja aineenopettaja kuraattori koulunkäynninohjaaja	vuosiluokat 3-6
Ohjataan ammatillisen kiinnostuksen heräämistä tutustumalla lähiseudun ammatteihin, työpaikoihin ja elinkeinoelämään	yrittäjyyskasvatussuunnitelma luokanopettaja huoltajat	vuosiluokat 3-6

4.4. Siirtyminen kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle

Yläkoulujen rehtorit suunnittelevat oppilaiden jaon yläkouluihin koulujen oppilasalueiden mukaan niin, että niistä muodostuu tarkoituksenmukaiset ryhmät. Tavoitteena on mahdollisimman tasainen luokkakoko koko kunnan alueella. Jaosta tiedotetaan huoltajille alakoulujen 6-luokkien luokanopettajien kautta. Huoltajat, jotka haluavat anoa koulupaikkaa oman oppilasalueen ulkopuolelta, ovat itse yhteydessä kyseisen koulun rehtoriin. Päätökset anomusten perusteella tehdään kyseisen vuoden helmikuun loppuun mennessä.

Saattaminen yläkouluun tehdään 6-luokan luokanopettajien, yläkoulun uusien luokanvalvojien, koulujen pedagogisen tukihenkilökunnan, koulujen johdon sekä huoltajien ja oppilaiden yhteistyönä. Tavoitteena on oppilaan pedagogisen tuen sekä oppilashuollollisten tuen luonteva ja luotettava jatkuminen myös yläkouluissa. **Siirtymävaiheet on kuvattu koulukohtaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.**

Oppilaan pedagogisen tuen asiat siirtyvät yläkouluun koulun hallinto-ohjelmaan tallennettujen tietojen välityksellä. Tukilomakkeiden päivytyksen yhteydessä alakouluissa informoidaan huoltajia ja oppilaita siitä, että tehdyt kirjaukset välittyvät yläkouluun. Tarvittaessa yläkoulun henkilökuntaa kutsutaan pedagogisen tuen palaveriin jo 6-luokan aikana. Oppilashuollolliset asiat siirtyvät yksilökohtaisten oppilashuollollisten prosessien sisällä.

Alakoulujen 6-luokan luokanopettajat ja laaja-alaiset erityisopettajat informoivat yläkoulun luokkien muodostamisessa tarvittavaksi katsottavat tiedot kootusti yläkoululle yhdessä sovitun aikataulun mukaisesti ajoissa kevätlukukaudella. Tällaisia tietoja ovat mm. tiedot oppilaiden ainevalinnoista (vapaaehtoiset a2-kielet, uskonnon tai et:n opetus), tiedot annetusta pedagogisesta tuesta sekä muista tarvittavista tiedoista. Tavoitteena luokkien muodostamisessa on pedagogisesti toimiva, oppilaan mielekkään lukujärjestyksen mahdollistava sekä rauhallinen, turvallinen ja hyvinvoiva luokka.

Huoltajat kutsutaan siirtymävaiheen aikana yhteen tai kahteen vanhempainiltaan, jossa nivelvaiheen periaatteet ja käytännöt käydään läpi. Tavoitteena on, että huoltajat tapaavat uuden luokanvalvojan jo 6-luokan kevätlukukauden aikana.

Oppilaat kutsutaan yläkouluun tutustumispäivään toukokuussa. Lisäksi yläkoulun henkilökuntaa ja tukioppilaat vierailevat alakouluissa mahdollisuuksien mukaan. Tavoitteena on tehdä yläkoulun käytänteitä, henkilökuntaa ja tiloja tutummaksi jo 6-luokan aikana sekä hälventää asiaan liittyviä mahdollisia pelkoja. Oppilaille ja heidän huoltajilleen teetetään kuudennella luokalla tehtävä, jossa sekä nuori että kotijoukot voivat kirjoittaa terveisiään tulevalle opolle ja luokanvalvojalle.

4.5. Vuosiluokat 7-9

Ohjauksen sisällöt ja tehtäväjako

OHJAUKSEN AIHE (ops 2014)	VASTUUHENKILÖT	AJANKOHTA
Ohjausta oppimaan oppimisen taidoissa oman oppiaineen näkökulmasta	aineenopettajat oppilaanohjaajat	vuosiluokat 7-9
Ohjataan oppilasta oman oppiaineen merkityksestä jatko-opintoja ja työelämää ajatellen sekä mahdollinen työelämäyhteistyö	aineenopettaja erityisopettaja/erityisluokanopettaja koulunkäynninohjaaja oppilaanohjaaja	vuosiluokat 7-9
Ohjataan arvioiman valmiuksia, osaamista, taitoja, toimintakykyä, toimijuutta, voimavaroja, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja	oppilaanohjaaja erityisopettaja/erityisluokanopettaja aineenopettajat oppilashuoltohenkilöstö	vuosiluokat 7-9
Oppilaanohjauksen opetussuunnitelmassa mainitut opetuksen tavoitteet	oppilaanohjaaja	vuosiluokat 7-9

4.6. Siirtyminen yhdeksänneltä luokalta toisen asteen oppilaitoksiin

Valmistautuminen yhteishakuun ja toisen asteen opintoihin on ohjauksellisesti oppilaan viimeisiä peruskouluvuosia määrittävä tavoite. Siirtymävaihe 2. asteen opintoihin toteutetaan oppilaan, oppilaan huoltajan, oppilaanohjaajien, aineenopettajien, oppilaan pedagogisen tuen sekä mahdollisen oppilashuoltotyön yhteistyönä.

Oppilaan ja oppilaan huoltajan oman vastuun ja oman suunnittelun merkitys kasvaa oppilaan iän mukana.

Yhteishakuun tarjotaan oppilaille ja huoltajille riittävä tuki vanhempainiltojen ja henkilökohtaisen ohjauksen muodossa. Harkintaan perustuvassa valinnassa -hakevat nuoret huoltajineen ohjeistetaan hankkimaan asiantuntijoiden laatimat ajantasaiset kirjalliset dokumentit hakemuksen liitteeksi, oppilaanohjaajat auttavat hakemuksen tekemisessä ja perille toimittamisessa.

Tiedonsiirto toiselle asteelle tapahtuu pääasiallisesti nuoren ja huoltajan toimesta erillisellä tiedonsiirtolomakkeella. Oppilaanohjaajat tulostavat tukipaperit perheille toiselle asteelle toimittamista varten toukokuussa ja ottavat kopiot koulun arkistoon sitä tilannetta varten, että toinen aste pyytää opiskelujen kannalta välttämättömien tietojen siirtämistä, jos niitä ei ole muuta kautta heille tullut.

Yhteishaun tulosten julkistamisen jälkeen tarjotaan jälkiohjausta kesäkuussa niille, jotka eivät ole yhteishaussa saaneet opiskelupaikkaa. Yhteishaun tulokset (tilanne yhteishaun tulosten julkistamisen

jälkeen sekä tilanne uuden lukuvuoden alkaessa) kootaan vuosittain ja raportoidaan sivistyskeskukseen annettujen ohjeiden mukaisesti. Koordinoiva opinto-ohjaaja seuraa kaupungin kokonaistilannetta.

Oppilaanohjaajat seuraavat elokuun loppuun asti Valpas-järjestelmästä omien oppilaidensa opiskelupaikkojen vastaanottamista ja opintojen fyysistä aloittamista. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä ne oppilaat, jotka eivät ole aloittaneet opintojaan tai keskeyttävät ne syksyn aikana, ohjataan kaupungin koordinoivalle opinto-ohjaajalle sopivan opiskelupaikan löytämiseksi.

4.7. Ohjauksen vastuunjakoa ja ohjausmuotoja

Oppilas

Oppilas on omaa elämäänsä rakentava subjekti. Jokainen omaa erilaiset lähtökohdat ja elämäntilanteen. Oppilaan tehtävänä on kysyä epäselvissä tilanteissa ja pyytää apua. Oppilaan tehtävänä on oppia kantamaan vähitellen vastuuta omasta oppimisestaan ja oman tulevaisuutensa suunnittelusta sekä tekemään valintoja oman kehittyvän itsetuntemuksensa pohjalta.

Huoltajat

Huoltajien tehtävänä on tukea oppilaan koulupolkua ja rohkaista oppilasta ottamaan hänelle sopivia askeleita kohti tulevaisuuden koulutusta ja ammattia. Huoltajien tärkeänä tehtävänä on asettua tiiviiseen yhteistyöhön oman lapsen ohjauksellisissa asioissa.

Rehtori

- luo ohjaukselle toimintaedellytykset ja huolehtii, että oppilaille on mahdollisuus saada ohjausta opetussuunnitelman mukaisesti sekä mahdollistaa oppilaanohjaukselle resurssit ohjaukseen, myös tehostettuun henkilökohtaiseen ohjaukseen.
- tekee hallintopäätöksen erityisistä opetusjärjestelyistä ja vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta.
- valmistelee yhdessä alueen muiden rehtoreiden kanssa oppilaaksi ottamisen.
- vastaa ohjauksen osuuden kokonaisuudesta koulussaan ja kerää tiedot lukuvuosisuunnitelmaan.

Toimistosihteeri

- huolehtii koulun oppilashallintojärjestelmästä, kuten oppilasrekisteristä ja oppilastietojen siirrosta yhteishakurekisteriin.
- neuvoo koulumatka-asioissa ja esimerkiksi koulutapaturmiin liittyvissä vakuutusasioissa.

Luokanopettaja

- toimii luokkansa ryhmäohjaajana vastaamalla yhteistyöstä koulun ja kodin välillä sekä eri ammattiryhmien kesken.
- on päävastuussa luokkansa opetuksen ja ohjauksen suunnittelusta ja toteutuksesta.
- opettaa oppimistaitoja, auttaa oppimisvaikeuksissa ja ohjaa alaluokilla tehtävissä oppiaine- ja kouluvalinnoissa.
- kartoittaa omien oppilaidensa tuentarpeet ja suunnittelee ja toteuttaa tukitoimet yhteistyössä huoltajan, opettajien ja oppilashuollon kanssa.
- vastaa pedagogisen arvion osalta prosessin käynnistämisestä ja on prosessissa mukana.
- on mukana erityiseen tukeen siirtymisen prosessissa ja osallistuu erityisopettajan kanssa pedagogisen selvityksen laadintaan.
- huolehtii, että oppimissuunnitelma ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma tulevat päivitettyiksi yhteistyössä huoltajien kanssa.

- tiedottaa muita oppilasta opettavia opettajia oppilaan tuen tarpeista ja koulunkäyntiin liittyvistä järjestelyistä.
- tekee koulupolun nivelvaiheissa yhteistyötä esi- ja perusopetuksen muiden opettajien ja ohjaushenkilöstön kanssa - tekee yhteistyötä iltapäivätoiminnan henkilöstön kanssa.
- tekee säännöllistä yhteistyötä huoltajien kanssa, tiedottaa koulun asioista, järjestää vanhempainiltoja ja -tapaamisia ja käy säännöllisesti kehitys- ja arviointikeskusteluja oppilaan koulunkäynnin sujumisesta.

Iltapäivätoiminnan ohjaaja

- työskentelee perusopetuslain alaisessa perusopetuksen iltapäivätoiminnassa.
- vastaa oman toimintaryhmän toiminnasta ja lasten hyvinvoinnista toimintaryhmässä.
- tekee moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi huoltajien ja esiopetuksen ja koulun opettajien sekä oppilashuoltohenkilöstön kanssa.

Luokanvalvoja

- on yläkoulussa oman luokkansa oppilaiden lähiohjaaja ja vastaa yhteistyöstä koulun ja kodin välillä sekä eri ammattiryhmien välillä.
- tutustuttaa oppilaan omaan luokkaansa ja kouluun, huolehtii luokan ryhmäytymisestä ja luo myönteistä yhteishenkeä luokkaansa.
- seuraa oppilaidensa koulunkäynnin säännöllisyyttä ja koulumenestystä, selvittää poissaolojen syyt ja kannustaa oppilaita koulutyössä.
- tiedottaa aineenopettajia tarvittavista oppilaaseen liittyvistä asioista kuten oppimisen, käyttäytymisen tai vuorovaikutustaitojen haasteista.
- tekee yhteistyötä aineenopettajien ja oppilashuollon kanssa oppimisen ja koulunkäynnin tukemisessa.
- vastaa pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen osalta prosessin käynnistämisestä ja on mukana prosessissa.
- huolehtii, että oppimissuunnitelma ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma tulevat päivitettyiksi yhteistyössä huoltajien kanssa.
- antaa oppilaille tietoa tukioppilas- ja oppilaskuntatoimintaan hakeutumisesta ja tukee oppilaiden osallisuutta koulu yhteisössä.
- tekee yhteistyötä oppilaan huoltajien kanssa, esim. tiedottaa koulun asioista, järjestää vanhempain tapaamisia ja käy säännöllisesti arviointi- ja kehityskeskusteluja oppilaan koulunkäynnin sujumisesta.

Oppilaanohjaaja

- on ohjauksen asiantuntija koulussa. Hänellä on päävastuu oppilaanohjauksen suunnittelusta ja toteuttamisesta yläluokilla.
- Oppilaanohjaajan ohjaustehtävät liittyvät kaikkiin oppilaanohjauksen osa-alueisiin: oppilaan kasvun tukemiseen, oppimisen ohjaamiseen ja urasuunnitteluun. Keskeistä on oppilaan itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden vahvistaminen koulunkäynnin eri vaiheissa ja valinnoissa, erityisesti nivelvaiheissa ja koulupolun siirtymissä.
- Työtapoja ovat mm. opetussuunnitelman mukaiset oppilaanohjauksen oppitunnit, pienryhmäohjaus, ohjauskeskustelut, tiedottaminen ja moniammatillinen yhteistyö koulujen, oppilaitosten ja työelämän kanssa.
- Oppilaanohjaajan antama yksilöllinen ohjaus kohdentuu tuen tarpeen mukaisesti. Erityisen tuen aikana oppilaanohjaajan antamassa ohjauksessa korostuu oppilaan valmistautuminen jatko-opintoihin ja tuettu siirtymä toiselle asteelle.
- Oppilaanohjaaja tekee yhteistyötä luokanvalvojen ja muiden opettajien kanssa sekä osallistuu koulun oppilashuoltotyöhön ja on oppilashuoltoryhmän jäsen.
- Urasuunnittelun ohjaus on oppilaanohjaajan vastuualuetta. Itsetuntemus, ammattien ja työelämän tuntemus ja tieto sopivista jatko-opintovaihtoehdoista ovat oppilaan tulevaisuuden

suunnittelun perusta. Ohjausprosessin aikana oppilaanohjaaja järjestää oppilaille mahdollisuuksia hankkia kokemuksellista tietoa erilaisista koulutusvaihtoehdoista ja oppilaitoksista (vierailut, koulutuskokeilut) sekä työelämästä. Oppilaanohjaaja hoitaa oppilaidensa työelämään tutustumisen järjestelyn ja ohjauksen (mm. TET -jaksot).

- Koulun vaihtuessa ja koulupolun siirtymävaiheissa oppilaanohjaaja ohjaa oppilasta siirtymiseen liittyvissä asioissa. Oppilaanohjaaja vastaa oppilaiden ohjauksesta jatkokoulutukseen hakemisessa, yhteishaun järjestelyistä koulussa, oppilaidensa sijoittumisen seuraamisesta ja jatko-ohjauksesta yhteishaun opiskelijavalintojen selvittyä.
- Oppilaanohjaaja tekee päättövaiheessa yhteistyötä erityisopettajan kanssa tehostettua ja erityistä tukea saavien oppilaiden jatko-opintoihin ohjaamisessa, tarvittavien lausuntojen laadinnassa sekä nivelvaiheen tiedonsiirrossa.
- Tekee yhteistyötä huoltajien kanssa oppilaan opiskeluun, urasuunnitteluun ja jatkokoulutukseen liittyvissä asioissa ja tiedottaa valinnan mahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan tulevaisuudelle.

Aineenopettaja

- on oman oppiaineensa opetuksen ja pedagogisen ohjauksen asiantuntija.
- vastaa oppiaineensa oppimisen ja opiskelutekniikan ohjauksesta ja opettamisesta.
- seuraa ja arvioi oppilaan oppimista ja oppitunneille osallistumista sekä informoi huoltajaa arvioinnista ja oppilaan menestymisestä oppiaineessa.
- huolehtii oppiaineensa opiskeluryhmän ryhmäytymisestä ja luo myönteistä opiskeluilmapiiriä oppiaineen tunnilla.
- kartoittaa oppilaan tuen tarpeita oppiaineessaan, osallistuu tukitoimien suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä erityisopettajan ja muiden opettajien kanssa.
- osallistuu tarvittaessa pedagogisen arvion tekemiseen oman oppiaineensa osalta.
- osallistuu oppimissuunnitelman ja hojksin laadintaan sekä pedagogisen selvityksen laadintaan oman oppiaineensa osalta
- vastaa työturvallisuudesta omilla oppitunneillaan, tekee tarvittaessa yhteistyötä oppilashuollon kanssa oppilaan jaksamiseen liittyvissä huolenaiheissa.
- informoi oppilaita oman oppiaineensa sisältöjen yhteydestä työelämään ja ammatteihin.

Erityisopettaja

- toimii erityisopetuksen asiantuntijana koulussa.
- antaa erilaisin joustavin järjestelyin opetusta oppilaille, joilla on opiskelussa yleisen, tehostetun tai erityisen tuen tarvetta.
- osallistuu oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn, tunnistamiseen, tukitoimien suunnitteluun ja tuen toteutukseen yhteistyössä muun opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa.
- konsultoi ja auttaa opettajia tukitoimien suunnittelussa.
- osallistuu ja konsultoi oppimissuunnitelman ja HOJKSin sisällön laadintaan.
- osallistuu pedagogisen selvityksen laadintaan ja erityisen tuen tarpeen arviointiin ja kartoittamiseen.
- tekee päättövaiheessa yhteistyötä opinto-ohjaajan kanssa tehostettua ja erityistä tukea saavien oppilaiden jatko-opintoihin ohjaamisessa, tarvittavien lausuntojen laadinnassa sekä nivelvaiheen tiedonsiirrossa.
- osallistuu koulun oppilashuoltotyöhön ja on oppilashuoltoryhmän jäsen.

Koulunkäynninohjaaja

- tukee oppilaan työskentelyä, ohjaa ja tukee oppilasta mahdollisimman itsenäiseen työhön oppilaan ikätason ja edellytysten mukaisesti.
- suunnittelee ja toteuttaa työtä moniammatillisesti opettajien ja muiden lapsen kanssa työskentelevien aikuisten kanssa.

Koulun muu henkilökunta

- tukee koulutyön sujumista ja koulun kasvatustavoitteita.

4.8. Ohjausmuodot

Henkilökohtainen ohjaus

Ohjauksen ydintehtävä on henkilökohtainen ohjaus koko perusopetuksen ajan jo ensimmäisestä luokasta alkaen. Ohjauksella tuetaan yhtenäisen koulupolun eheyttä ja jatkuvuutta. Ei ole mitään tärkeämpää kuin pysähtyä yksittäisen oppilaan ääreen ja kohdata tämä hänen lähtökohdistaan ja sen hetkisen tilanteen näkökulmasta. Henkilökohtainen ohjaus kuuluu arjessa kaikille koulun toimijoille.

Kangasalan kaupungin yläkouluissa jokainen 9. luokan oppilas pääsee keskustelemaan oppilaanohjaajansa kanssa vähintään kerran ennen yhteishakua. Henkilökohtaisen ohjauksen tarkoituksena on selkeyttää tulevaisuuden tavoitteita ja löytää ratkaisuja mahdollisten haasteiden voittamiseksi. Lisäksi tapaamisen tavoitteena ovat persoonallisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan liittyvien asioiden käsitteleminen ja koulumenestyksen seuraaminen.

Luokkamuotoinen oppilaanohjaus

Luokkamuotoista oppilaanohjausta järjestetään koko perusopetuksen ajan opetussuunnitelman mukaisesti ja tässä ohjaussuunnitelmassa määriteltyjen vastuiden mukaisesti. Varsinaisista oppilaanohjauksen oppitunneista vastaa yläkoulussa oppilaanohjaaja. Tunnit voivat olla kokonaan suunniteltu ohjauksellisen aiheen mukaan tai ohjaukselliset teemat ovat muiden oppituntien osasisältönä. Ohjausta on hyvä ottaa tunnin sisällöksi erityisesti ohjauksellisen asian ilmaannuttua. Näin ohjaus toteutuu vaikuttavuudeltaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Pienryhmäohjaus

Pienryhmäohjauksessa ryhmänä on enemmän kuin yksi oppilas mutta vähemmän kuin yksi luokka. Pienryhmäohjauksessa sosiaaliset taidot ja siten myös työelämävalmiudet kehittyvät vertaisryhmän avulla. Ohjausmuotona pienryhmäohjaus vahvistaa yksilön toimimista vertaistensa kanssa.

4.9. Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä oppilaalla on hakeutumisvelvoite perusopetuksen jälkeen toiselle asteelle tutkintokoulutukseen, toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa määriteltyyn koulutukseen. Jos oppilas tarvitsee tukea hakeutuessaan perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin, hänellä on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen painopisteenä on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin.

Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja. Ohjausta toteutetaan tarvittaessa eri toimijoiden kanssa monialaisena yhteistyönä. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Kangasalla tämä tehdään Wilmassa sijaitsevalle pohjalle, joka on myös oppilaan ja huoltajan nähtävillä.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset sekä oppimisen ja opiskelun tuen tarve. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen sisältöjä Kangasalla ovat mm. TET-jaksojen määrällinen lisääminen, huoltajien kanssa tehtävä kiinteämpi yhteistyö ja yksilöohjauksen määrän lisääminen. Lisäksi jokaisen teho-ohjattavan kanssa otetaan huomioon oppilaan verkostosta nousevat ideat teho-ohjauksen toteuttamiseksi.

4.10. Kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa

Koulupolulle siirryttäessä koulun henkilöstö tekee huoltajien kanssa yhteistyötä lapsen eduksi. Koulun toimijoiden tehtävänä on tuoda huoltajille tiettäväksi yhteistyön merkityksen ja toimintatavat. Koulu tuo esiin kulloisetkin ohjaukselliset painopisteet. Huoltajien kanssa keskustellaan ja opastetaan huoltajia toimimaan kohti oppilaan päämääriä.

Oppilaan iän karttuessa tarvitaan koulun ja kodin välillä yhteistyötä. Oppilas tarvitsee edelleen aikuisten ohjauksellista otetta. Kaksi korvaa ja vain yksi suu toimii perussääntönä yläkoululaisenkin kanssa keskusteltaessa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa otetaan kantaa kodin ja koulun yhteistyön tavoitetilaa ja muotoihin. Ohjaussuunnitelmassa on hyvä nostaa kunkin ikäkauden ohjaukselliset painopisteet kaikkien tietoisuuteen ja keskusteltava yhdessä tavoitteiden saavuttamisen keinoista.

Riittää, että vanhemmat ovat kiinnostuneita siitä, mitä lapsen koulunkäynnissä tapahtuu. Jos lapsi ponnistelee koulutehtävien kanssa, vanhempi on hengessä mukana ja tukee vaikeuksien yli. Vanhempien koulumyönteisyys vahvistaa lapsen kouluun kiinnittymistä. Ei ole siis ihan sama, millaiseen sävyyn vanhemmat puhuvat lapsen koulusta, opettajista tai vaikkapa omista koulumuistoistaan. (Tuomo Virtanen)

Tuomo Virtanen (KT) on erityispedagogiikan yliopistonlehtori Jyväskylän yliopistossa.

4.11. Työelämäyhteistyö ja työelämään tutustumisen järjestelyt

Työelämäyhteistyön tarkoitus on tarjota oppilaille tilaisuuksia tutustua eri ammatteihin, aloihin ja yritystoimintaan. Keskeisimpänä toimintatapana ovat työelämään tutustumisen jaksot (TET). Muita työelämäyhteistyön muotoja ovat yritysvierailut ja koulussa vierailevien työelämän edustajien pitämät tilaisuudet.

Opetussuunnitelman mukaan ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan jo vuosiluokilta 1-2. Koulun sisäisten tehtävien ja lähipiirin ammattien kautta edetään 3.-6.-luokalla tarkastelemaan jo lähiseudun ammatteja, työpaikkoja ja elinkeinoelämää. Yläkoulussa 7.-9.-luokilla jokaiselle oppilaalle kuuluu työelämään tutustumisjakso eli TET. Tämä on aidoissa työympäristöissä tapahtuvaa tutustumista ja oppimista. Lisäksi eri oppiaineiden työelämäyhteistyössä oppilaalle muodostuu kuvaa oppiaineiden ja ammattien yhteyksistä.

Työelämäyhteistyötä kuvataan tarkemmin Kangasalan kaupungin yrittäjyyskasvatussuunnitelmassa.

5. Ohjauksen arviointi

Jokaiselle lukuvuodelle määritellään ohjauksen painopisteet. Lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös ohjauksen toteutumista. Sen lisäksi ohjaustyötä arvioidaan ja kehitetään oppilas- ja huoltajapalautteiden pohjalta sekä kehityskeskusteluissa esihenkilön kanssa.

Ohjauksen arviointi on jatkuvaa ja se on keskeinen kehittämisen väline. Vuosittaisesta toiminnan arvioinnista ohjauksen osalta vastaa koordinoiva opinto-ohjaaja.